

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

Περὶ γεωγραφικῶν ὀνομάτων ἔγραψα εἰς τὸν πρῶτον τόμον τῆς Ἑπετηρίδος Βυζαντινῶν Σπουδῶν καὶ ἀλλαχοῦ, προσθέτω δὲ σήμερον ὀλίγας συμπληρώσεις :

Μαύρη Θάλασσα.

Ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος ἤρχισε νὰ συνηθίζεται τὸ ὄνομα Μαύρη Θάλασσα ἀντὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀπαντᾷ δὲ ἤδη εἰς τὸν δημῶδη κώδικα τοῦ Νικ. Χωνιάτου (σ. 402 καὶ 699). Τινὲς συγγραφεῖς ἐπεξηγοῦν τὸ ὄνομα Εὐξείνου Πόντος διὰ τοῦ Μαύρη Θάλασσα, ὅπως καὶ ὁ Φραντζῆς ἀκόμη, « τὰ τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἦτοι τῆς Μαύρης Θαλάσσης » (σ. 135 βλ. καὶ 109). Τὸ ὄνομα Μαύρη Θάλασσα ἀπαντᾷ ἀπὸ τοῦ ιβ' αἰῶνος καὶ εἰς ἐπισήμους συμφωνίας, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ Jus graecoromanum τοῦ Lingenthal (3, 585) καὶ ἀλλοχόθεν.

Ἀφοῦ συνηθίσθη τὸ ὄνομα, προσετέθη εἰς τὴν φήμην τῶν μητροπολιτῶν τῶν παραλίων πόλεων τῆς Θράκης: οὕτω καλεῖται « ὁ Βάρνης καὶ Καβάρνης ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Μαύρης Θαλάσσης »¹. Καὶ ὁ μητροπολίτης Βιζύης ὀνομάσθη « ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Μαύρης Θαλάσσης »².

Ὁ πατριάρχης Διονύσιος ἔγραφε κατὰ τὸ 1555: « Ἱερώτατοι μητροπολίται Μαύρης Θαλάσσης καὶ ὑπέρτιμοι, ὅ,τε Ἀγχιάλου, Σωζοπόλεως, Μεσημβρίας, Βάρνης τε, Ἀγαθουπόλεως... »³.

Σπανιώτερον εἶναι τὸ ὄνομα Ἐπάνω Θάλασσα: « εἰς τὴν Σινώπην καὶ ἀλλαχοῦ... εἰς τὴν Ἐπάνω Θάλασσαν »⁴.

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Μαύρην Θάλασσαν ὀνομάσθη τὸ Αἰγαῖον, ἀργότερα ὁμως, Ἄσπρη Θάλασσα. Τὸ ὄνομα Αἰγαῖον ἐχρησιμοποιεῖτο συγχρόνως μὲ τὸ Μαύρη Θάλασσα π.χ. εἰς τὴν συμφωνίαν Μιχαὴλ Παλαιολόγου καὶ Βενετίας τοῦ 1265⁵. Καὶ εἰς ξένα ἔγγραφα, ἐκδοθέντα ὑπὸ Ν. Jorga καὶ ἄλλων συγγραφέων, ἀπαντᾷ τὸ *Egeum*, *Egeo*, *EgeorpeLAGO* μέχρι τοῦ

¹ Θρακικά, τ. 8, 1937, σ. 126. Αὐτ., σ. 153 λέγεται καὶ ὁ « Μεσημβρίας ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Μαύρης Θαλάσσης ».

² Γ. Ζολώτα, Ἱστορία τῆς Χίου, τ. 3, 2, 1928, σ. 229.

³ Βυζ. Χρονικά, τ. 7, 1900, σ. 682.

⁴ ΜΜ 2, 546.

⁵ Βλ. Tafel-Thomas, Friedens- und Handelsvertrag..., 1850, σ. 16.

δεκάτου ἔκτου αἰῶνος. Καὶ εἰς ἐπίσημα κείμενα ἑλληνικὰ συνεχιζεται ἡ χρῆσις τοῦ ὀνόματος Αἰγαίου. Οὕτω ὁ Παροναζίας μητροπολίτης ὀνομάζεται « *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος παντὸς Αἰγαίου Πελάγους* »¹.

Παραλλήλως πρὸς τὸ ὄνομα Αἰγαῖον καὶ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ Μαύρη Θάλασσα, ἤρχισε νὰ συνηθίζεται τὸ *Ἄσπρη Θάλασσα*, περὶ τῆς πρώτης ἀρχῆς τοῦ ὁποίου δὲν δύναμαι νὰ δώσω ἀσφαλῆ πληροφορίαν.

Αἱ μαρτυραὶ εἰς νεώτερα ἔγγραφα εἶναι ἄπειροι, οἷον εἰς τὸ ἀρχεῖον Λυγνοῦ, εἰς τὸ Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας καὶ ἄλλαχού.

Θεσσαλία.

Τὸ ὄνομα Μακεδονία ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν καὶ διὰ περιφερείας τῆς Θράκης (πβ. ΕΕΒΣ 1, σ. 44), τὴν θέσιν δὲ τούτου κατέλαβε τὸ ὄνομα *Θεσσαλία*, κατ' ἐπίδρασιν ἴσως τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ Τζέτζης (χιλιάδ. XIII 400 πβ. καὶ IX 695) ἀμφισβητεῖ τὴν ὀρθότητα τῆς χρήσεως ταύτης, θέλει τὴν ἀρχαίαν σημασίαν τοῦ ὀνόματος: « *Ἄλλο Θεσσαλονίκη τε καὶ ἄλλο Θεσσαλία... Ἡ Θεσσαλία χώρα δέ, ἣς περ καὶ πολλαὶ ἄν πόλεις, Δάρισσα, Φθία, Φάρσαλος, Τρίκκης καὶ ἄλλαι πόσαι...* ». Ἀναφέρω μερικὰ παραδείγματα τῆς νέας χρήσεως. Ὁ Νικηφόρος Βρυέννιος (σ. 147) γράφει: « *κατέσχε τὴν ἐν Θεσσαλίᾳ μητρόπολιν, ἣν Θεσσαλονίκην ὀνομάζομεν* ». Συνήθης ἡ χρῆσις τοῦ ὀνόματος εἰς τὴν φήμην τοῦ μητροπολίτου Θεσσαλονίκης: « *ιερώτατος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Θετταλίας* »². « *Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Θεσσαλίας Ἰωάννης* »³. « *ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Θεσσαλίας Ἰερεμίας* »⁴.

Ἐφ' ὅσον Θεσσαλία = Μακεδονία, καὶ Θεσσαλοὶ = Μακεδόνες.

Ὁ Μιχαὴλ Ἀτταλειάτης γράφει (σ. 233): « *τὸ γένος τῶν Θετταλῶν ἐώρασε μὲν ὑπὲρ ἅπαντας τὴν τῆς πόλεως λήτρωσιν, ἔθυσσε δὲ τῶ θεῶ καὶ τῶ μεγαλομάρτυρι Δημητρίῳ τὰ σώστρα* ».

Ἄσια.

Οἱ Βυζαντινοὶ διακρίνουν τὴν ἌσIAN ἢ Μικρὰν ἌσIAN ἀπὸ τὴν ἄνω ἌσIAN (Ὁξϊανήν, Σογδιανήν κλπ.), ὅπως ὁ Ἰωάννης Λυδὸς (περὶ διοση-

¹ Νέον Ἐπιστολάριον 1782, σ. 42 καὶ 207.

² MM 1, 101.

³ Échos d'Orient, τ. 26, 1927, σ. 145.

⁴ Actes d'Espfigmenou, σ. 22.

μειῶν, σ. 116). Εἰς τὸν βίον Εὐδαρέστου « ἡ τῶν Γαλατῶν ἐπαρχία » τοποθετεῖται « ἐν τῇ μεγάλῃ Ἀσίᾳ »¹.

Ἡ κυρίως Ἀσία ἢ Μικρὰ Ἀσία (καὶ παρὰ τῷ I. Λυδῷ ἔνθ' ἄνωτ., σ. 159) περιλαμβάνει τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ Ἀδραμυττίου μέχρι τῆς Μιλήτου. Σαφῶς χωρίζεται αὕτη ἀπὸ τὴν Φρυγίαν καὶ τὴν Καρίαν. Ἐγγραφον μεταγενέστερον, τῶν Σελτσουκικῶν χρόνων ὁμιλεῖ περὶ « Ἀσίας τῆς Ἰωνίας »², ὄχι μὲ πολλὴν ἀκριβείαν. Ὁ Χωνιάτης τοποθετεῖ (σ. 194) τὸ Πέργαμον καὶ τὸ Ἀτραμύτιον εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ὁ Γεώργιος Μοναχὸς (de Boor, σ. 558) διακρίνει τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τὴν Φρυγίαν καὶ Καρίαν, ὅπως καὶ ἄλλα κείμενα. Αἱ « ἀποθῆκαι τῶν βασιλικῶν κομμερκίων Ἀσίας καὶ Καρίας » χωρίζονται σαφῶς³. Συνηθισμένον εἶναι τὸ ὄνομα Μικρὰ Ἀσία καθ' ὅλον τὸν Βυζαντινὸν μεσαίωνα. Ἀπαντᾷ ἄφ' ἑνὸς εἰς τὴν Σωκράτους Ἐκκλησιᾶσ. Ἱστορίαν (Hussey, σ. 626), ἄφ' ἑτέρου εἰς τὸν Δούκαν (σ. 13), ἐκ τῶν τελευταίων Βυζαντινῶν συγγραφέων.

Ὁ Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος γράφει (3, 22) ; « τὸ νῦν καλούμενον Θρακησίον θέμα πάλαι μὲν καὶ κατ' ἀρχὰς Ἀσία Μικρὰ ὀνομάζετο καὶ ὁ ταύτης κρατῶν ἀνθύπατος Ἀσιαρχῆς ἐλέγετο ».

Μητροπόλις τῆς Ἀσίας ἦτο ἡ Ἐφεσος, δι' αὐτὸ γίνεται σύγχυσις τῶν ὀνομάτων. Ὁ μὲν Μαλάλας ὀνομάζει (σ. 366) « τὴν Ἐφεσον, πόλιν τῆς Ἀσίας », ἀλλὰ παρὰ τῷ Ἱεροκλεῖ (Parthey, σ. 313) « Ἀσία ἢ Ἐφεσος ». Ἡ σχέσις ἐπαρχίας καὶ πόλεως φαίνεται καλῶς εἰς τὴν φήμην τοῦ Ἐφέσου καὶ τοῦ Σμύρνης : « Ἡσαΐας ἐλεῶ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Ἐφέσου ὑπέριτος καὶ ἔξαρχος πάσης Ἀσίας »⁴. « Ἰωάννης ἐλέω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἐφέσου καὶ ἔξαρχος πάσης Ἀσίας »⁵. « Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Σμύρνης Μεθόδιος, ὑπέριτος καὶ ἔξαρχος πάσης Ἀσίας, καθηγούμενος Πάμμον καὶ πρόεδρος παντὸς Αἰγαίου »⁶.

Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Ἀσίας ἐλέγοντο Ἀσιανοί, « ἐπίσκοπος τῆς Ἐφεσίων μητροπόλεως, τῆς Ἀσιανῶν ἐπαρχίας »⁷.

Παλλήνη - Κασσάνδρεια - Βέρροια.

Ἡ σύγχυσις τὴν ὁποίαν ἀπαντῶμεν εἰς τὰς γεωγραφικὰς γνώσεις πολ-

¹ Anal. Bollandiana, τ. 41, σ. 296.

² Μαυροκορδάτειος Βιβλιοθήκη. Ἀνέκδοτα ἑλληνικά, σ. 72.

³ Byzantion, τ. 5, 1930, σ. 605, BZ, τ. 24, 27.

⁴ Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον 1922, σ. 132.

⁵ Revue Études Grecques, τ. 7, 1894, σ. 80.

⁶ Νέος Ἑλληνομνήμων, τ. 7, 47.

⁷ Mansi 8, 970. Παρὰ Ν. Βρυεννίω φέρεται (σ. 74) : « ὁ βασιλεὺς Ρωμαίων ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυκαόνων φάλαγγα, ἔτι δὲ καὶ τὴν τῶν Ἀσιανῶν... ».

λῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων φαίνεται πολὺ σαφῶς εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀνωτέρω ὀνομάτων. Ἀναφέρω μερικὰ παραδείγματα.

Εἰς χρυσόβουλλον γράμμα τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου τοῦ ἔτους 1407 λέγεται: « *τὸ περὶ τὴν Παλλήνην ἀνενεώσατο τεῖχος, ὃ Κασσάνδρειαν μὲν ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου πατὴρ ἐκείνος ὠνόμασεν... οἱ δὲ μετ' αὐτὸν Ποτίδαιαν* »!¹ Εἰς Χρυσόβουλλον τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ λέγεται: « *ἐν τῇ παλαιᾷ μὲν Παλλήνῃ, νῦν δὲ Κασσάνδρα λεγομένη νήσω* »!² Παρὰ Καμενιάτη (σ. 579) ἡ Παλλήνη ὀνομάζεται νήσος, ἄλλοτε δὲ χερσονήσος³. Εἰς τὸν βίον τῆς δσίας Θεοδώρας τὸν γραφέντα ὑπὸ Γρηγορίου Κληρικοῦ (Kurtz, σ. 68) λέγεται: « *Βερροίας τῆς πόλεως, ἣν δὴ καὶ Ποτίδαιαν οἱ τῶν πάλαι λόγοι κατονομάζουσι* »! Καὶ ὁ Συνέκδημος τοῦ Ἱεροκλέους (Parthey, σ. 317), γράφει: « *Ποτίδαια ἢ νῦν Κασσάνδρεια, ἣγουν ἢ Βέρροια* »!

Περισσότεραν γεωγραφικὴν ἀμάθειαν δεικνύει πάντοτε ὁ Χαλκοκονδύλης (Bonn, σ. 19): « *τὴν Ροδόπην διαβάντες ἀφίκοντο εἰς Κασσάνδρειαν, Πύδραν τὸ πάλαι καλουμένην* »!

Πενταδάκτυλον.

Πλὴν τοῦ γνωστοῦ Πενταδακτύλου = Ταυγέτου, φέρουν τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ ἄλλα βουνά, ὄχι τόσον γνωστά.

Πεντεδάκτυλον ὀνομάζεται βουνὸν εἰς τὴν Κύπρον ἤδη εἰς τὸν βίον Σπυριδωνος ἐπισκόπου Τριμιθοῦντος⁴.

Pentedattilo ἦτοι Πεντεδάκτυλο ὀνομάζεται βουνὸν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν, παρὰ τὸ Reggio⁵.

Κατὰ τὸ Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae (σ. 633) ὀνομάζετο Πεντεδάκτυλον καὶ βουνὸν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

Ἡ χρῆσις τοῦ ὀνόματος, εἰς τόσον μακρυνὰς ἀπ' ἀλλήλων ἐκτάσεις (νότιος Ἰταλία - Κύπρος) δεικνύει πόσον γενικώτεροι γλωσσικοὶ καὶ γεωγραφικοὶ κανόνες ἦσαν πανελλήνιοι.

Λάμπη.

Λάμπη, παλαιότερον Λάπη καὶ Λάπα⁶ εἶναι ὄνομα Κρητικῆς πόλεως.

¹ W. Regei, Χρυσόβουλλα γράμματα τῆς... μονῆς Βατοπεδίου, 1898, σ. 42. Πβ. Dölger, BZ 31, 34.

² Βυζαντινὰ Χρονικά, τ. 3, 1896, σ. 121.

³ Βυζαντινὰ Χρονικά, τ. 5, 1898, σ. 484.

⁴ Migne, Patrologia Graeca, τ. 116, στ. 452.

⁵ Rohlf's, Scavi linguistici..., σ. 209.

⁶ M. Guarduci, Inscriptiones Creticae, τ. 2, 1939, σ. 190. Πβ. N. B.

Ἐπίσκοπος ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου ὀνομάζεται Λαμπαῖος, εἰς τοὺς ἔπειτα χρόνους Λαμπηνός. Εἰς τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους ἀναφέρεται ἐπίσκοπος Λάπλης¹.

Λάμπη εἶναι καὶ ὄνομα δύο μικρασιατικῶν συνοικισμῶν, ἑνὸς εἰς τὴν Βιθυνίαν καὶ ἄλλου εἰς τὴν περιφέρειαν Μαιάνδρου. Ὁ Ν. Χωνιάτης γράφει (σ. 230): «εἰς Λάμπην ἔκειτο καὶ πόλιν Κελαινάς, ἔνθα τοῦ Μαιάνδρου εἰσὶν αἱ ἐκδόσεις». Καὶ κατωτέρω (σ. 231) γράφει ὁ Ν. Χωνιάτης ὅτι ὁ Μ. Κομνηνὸς ἦλθεν «εἰς Χώνας τῆς Φρυγίας, ἐκεῖθεν εἰς Λάμπην καὶ πόλιν Κελαινάς». Ὁ Κίνναμος ὀνομάζει (σ. 251) τὴν Λάμπην «κώμην Ἀσιασὴν», ἥτοι ἀνήκουσαν εἰς τὴν Ἀσίαν, τὴν μετὰ Μαιάνδρου καὶ Ἀδραμυττίου χώραν. Τὸ χωρίον τῆς Ἄννης Κομνηνῆς (1, 216) «τὴν σκηρὴν κατὰ τὴν Λάμπην πηξάμενος» ἀναφέρεται εἰς τὴν Βιθυνίαν.

Λάμπα ἢ Λάμπη ἐσώθη καὶ ὡς προσηγορικὸν καὶ δηλοῖ λιμνάζοντα ὕδατα. Καὶ ὡς τοπωνύμιον ἐσώθη πολλαχῶς.

Κώρυκος - Κούρικος.

Εἰς τὰ νότια τῆς Κιλικίας ὑπῆρχε πόλις ἐμπορική, ἣ ὁποία ἐπικοινωνεῖ καὶ μετὰ τὴν Κύπρον. Δι' αὐτὸ εἶχε καὶ «γενικὸν καμμερχιάριον ἀποθήκης Κουρίκου»². Ὁ Προκόπιος (περὶ Κτισμάτων, σ. 170) ἀναφέρει λουτρὸν καὶ πτωχεῖον εἰς τὴν Κώρυκον, πιθανῶς κτίσματα τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Τὸ πτωχεῖον Κωρύκου (= πτωχοκομειὸν) ἀναφέρεται καὶ εἰς ἐπιγραφὰς μικρασιατικὰς καὶ φαίνεται ὅτι δὲν ἦτο ἀσημαντὸν κτίριον³.

Ἡ Κώρυκος ἀπετέλει καὶ ἐπισκοπὴν, ἀναφέρεται δ' ἐπίσκοπος Ἀρχέλαος παρὰ Mansi 8, 919⁴.

Δράκων.

Δράκων εἶναι συγνὸν ὄνομα ποταμοῦ, ἐδόθη δὲ τοῦτο ἐκ τῶν ἐλικειδῶν κινήσεων. Ὁ Προκόπιος γράφει (V 2): «ποταμὸς ὄνπερ ὁμωνύμως τῷ σχήματι Δράκοντα καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι».

Κατὰ τὸν Μανασσῆν⁵ Δράκων ὀνομάζετο καὶ ποταμὸς τῆς Ἰσαυρίας.

Τ ω μ α δ ά κ η, Ἡ Ἐπισκοπὴ Λάμπης καὶ οἱ ἐπίσκοποι αὐτῆς, Ἐπ. Ἐπετηρὶς Φιλ. Σχ. Παν. Ἀθηνῶν, 1955-1956, σσ. 339-353.

¹ Mansi..., τ. XI, σ. 645.

² Revue Numismatique, 1905, σ. 326.

³ Monumenta Asiae Minoris, τ. 3, 1931, σ. 213.

⁴ Βλ. καὶ τακτικά Benesevitch, Byz. Neogr. Jahrbücher, τ. 5.

⁵ BZ 13, 1904, σ. 343.

Ἡ Ἄννα Κομνηνὴ ἀναφέρει ποταμὸν Δράκοντα εἰς τὴν Βιθυνίαν¹. Τὸ ὄνομα Δράκων ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὴν Λῆμον².

Ἐπισκοπὴ Ἀχελῷου.

Ἄλλοτε ἔγραψα περὶ τοῦ ὀνόματος Ἀγχιάλος³, τὸ ὁποῖον δημοτικώτερον λέγεται Ἀχελῶ καὶ Ἀχελός, ὅθεν καὶ τὸ ἐθνικὸν Ἀχελινός. Ἐκεῖ παρετήρησα ὅτι ἔγιναν καὶ λάθη περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ ὀνόματος Ἀχελῷος.

Σήμερον θέλω νὰ προσθέσω ὅτι εἶναι γνωστὴ καὶ ἐπισκοπὴ Ἀχελῷου (διάφορος τῆς μητροπόλεως Ἀγχιάλου) εἰς τὴν Ναυπακτίαν⁴ ἐκ τῶν χρόνων Λέοντος τοῦ φιλοσόφου. Πβ. ΜΜ 1, 534 καὶ Βυζαντιδα 1, 1909, 26 (« ὁ Ἀχελῷου καὶ Ἀρτης »)⁵.

Παππίκιον ὄρος.

Τὸ Παππίκιον ὄρος τῆς Θράκης κακῶς ἐσχετίσθη μὲ τὸ Παγγαῖον παλαιότερον, ὑπὸ δὲ τοῦ Ἀντωνίου Μηλιαράκη πρὸς τὸ ἐν Βουλγαρίᾳ ὄρος Ρίλα. Τὸ ὄνομα ἐν πρώτοις φαίνεται νὰ ἔχη σχέσιν πρὸς τὸ κύριον ὄνομα Παππίκιος, τὸ ὁποῖον ἀπαντᾷ εἰς ἐπιγραφὴν χριστιανικὴν Λέσβου: « ὑπὲρ τῆς ψυχῆς Παππικίου πρεσβυτέρου »⁶.

Ἡ γραφὴ Παπύκιον εἶναι ἐσφαλμένη.

Τὸ Παππίκιον εἶχε πολλὰ μοναστήρια « σεμνεῖα » ἢ « φροντιστήρια ». Ὁ Κίνναμος γράφει (σ. 265): « σεμνεῖων ἅπερ ἐν ὄρει Παπικίῳ ἴδρονται πλεῖστα ». Παρὰ Ν. Χωνιάτη λέγεται (σ. 187): « ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ Παππίκιον ὄρος φροντιστηρίων ».

Ἀπὸ τὰς πηγὰς ὁρίζεται ἡ γειτονία τοῦ Παππικίου, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ ἔχη σχέσιν πρὸς τὸ ὄρος Ρίλα τῆς Βουλγαρίας, ὅπως ἐνόμισεν ὁ Ἀντώνιος Μηλιαράκης⁷. Ὁ Ν. Χωνιάτης γράφει « εἰς Μοσινόπολιν ἀφικόμεθα καὶ τῷ Παπικίῳ προσβαίνειν ἐμέλλομεν ». Δι' αὐτὸ ὀρθῶς ὁ Σ.

¹ Βλ. W. Ramsay, The historical Geographie of Asia Minor, 1890, σ. 188.

² Lingenthal, Jus Graecoromanum, τ. 3, 693.

³ ΕΕΒΣ, τ. 1, 1924, σ. 49.

⁴ Βλ. Gelzer, Ungedruckte und ungenügend veröffentlichte Texte der Notitiae episcopatum, 1891, σ. 557. Πβ. καὶ τὰ Nova tactica τὰ δημοσιευθέντα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Gelzer εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Γεωργίου Κυπρίου, σ. 78.

⁵ Πβ. καὶ Ν. Β. Τωμαδάκη, Βυζ. Γραμματολογία, Α', 1957, σ. 47 (περὶ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς Ναυπακτίας καὶ τὴν λοιπὴν βιβλιογραφίαν).

⁶ Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον 1929, σ. 26.

⁷ Θρακικὴ Ἐπετηρὶς 1897, σ. 71.

Κυριακίδης¹ ἐτοποθέτησε τὸ Παππίκιον παρὰ τὸ σημερινὸν Messina-Kalesi, τὸ ὁποῖον κατέχει τὴν θέσιν τῆς βυζαντινῆς Μοσινοπόλεως, πλησίον τῆς Κομοτηνῆς.

᾽Οξεῖα.

Ἀντιγράφω ἀπὸ χρυσόβουλλον τοῦ Μ. Κομνηνοῦ τοῦ 1158 (ἔκδ. Ζέπων 1, 381) τὰ ἐνδιαφέροντα ὀνόματα τῶν νήσων τῆς Προποντίδος: ᾽Οξεῖα, Πρώτη, Χάλκη, Πλατεῖα, Ἁγία Γλυκερία, Πρίγκιπος, ἡ τοῦ ᾽Αντιγόνου, Τραγονήσιον, Τερέβινθος, ἅγιος ᾽Ανδρέας, ἅγιος Τρύφων, ἅγιος ᾽Ελευθέριος, Κώδων, Πελαγίας, Θεοτόκος, Μεσονήσιον, Ἰατρος, ἅγιος Δημήτριος.

Τινὰ ὀνόματα ὅπως ᾽Οξεῖα, Πλατεῖα εἶναι ἐκ τοῦ σχήματος εἰλημμένα, ἐνῶ ἄλλα εἶναι παλαιότερα ἢ ἀγιώνυμα.

᾽Οξεῖα ἐκαλεῖτο καὶ συνοικία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄγνωστον διατί. Εἰς τὰ θαύματα τοῦ ἁγίου ᾽Αρτεμίου λέγεται: «εἰς τὴν ᾽Οξεῖαν, πλησίον τῶν Δομνίνου ἐμβόλων»².

Περὶ τοῦ ὄρους ᾽Οξεῖας τῆς Βιθυνίας ἔγραψεν ὁ Ι. Μηλιόπουλος³. Εἰς αὐτὴν τὴν ᾽Οξεῖαν ἀναφέρεται καὶ ἡ δημοσιευθεῖσα εἰς τὰ Ἑλληνικά (τ. 6, 88) «σφραγὶς Σεργίου ποιμένος τῆς ᾽Οξεῖας».

Στύλος - Στυλάριον.

Στύλος ἐλέγετο ὁ κίων, ἐφ' οὗ διέμενον καὶ *στυλῖται* μοναχοί. Οἱ στυλοὶ ἰδρύοντο συνήθως πλησίον μοναστηρίων ἢ καὶ λαϊκῶν συνοικισμῶν, ὅχι εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἐν ἀνάγκῃ δὲν θὰ εὔρισκον τροφίμα ἢ ἄλλην περίθαλψιν. Ὅπως δὲ ἐκ τοῦ ὀνόματος μονῶν ὠνομάσθησαν καὶ γειτονικοὶ συνοικισμοί, οὕτω συνέβη καὶ μὲ τὸ ὄνομα Στύλος, τὸ ὁποῖον ἐδόθη εἰς πλῆθος συνοικισμῶν ἢ μονῶν.

Κορυφὴ τοῦ ὄρους Λάτρου τῆς περιφερείας Μαιάνδρου ὠνομάσθη Στύλος: «λαύρας τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου... τῆς οὐσης ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ Λάτρου ὄρους καὶ ἐπονομαζομένης τοῦ Στύλου». (MM 4, 309).

«Ἐν τῷ Στύλῳ τῷ καλουμένῳ τοῦ Βαρθαάμ»⁴.

¹ Ἀθηνᾶ, τ. 35, 1924, 219.

² Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, *Varia Graeca Sacra*, σ. 5. Αὐτ., σ. 40: «ἀπελθε εἰς τὴν Πόλιν εἰς τὴν ᾽Οξεῖαν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου».

³ BZ 24, 88.

⁴ Μετέωρα, βλ. Βυζαντιδα 1, 1909, σ. 306.

Stilo ἀπαντῶ καὶ εἰς τὴν Κάτω Ἱταλίαν. Ἐκεῖ ἐπολέμησαν οἱ Ἄραβες πρὸς τοὺς Γερμανούς¹.

Στυλάριον ὀνομάζετο τὸ σημερινὸν Καραμπουρνὸ τῆς Ἑρυθραίας Χερσονήσου: « ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ ὄρους τοῦ κειμένου ἐν τῇ ἐμβολῇ τοῦ κόλπου τῆς Ἰωνίας, ὃ κοινῶς καλοῦσι Στυλάριον πρὸς ἀνατολὰς καταντικρὸν Χίου »².

Στυλος κατὰ τὸν κ. Τωμαδάκην εἶναι καὶ χωρίον ἐπ. Ἀποκορώνου (Κρήτης), παρὰ τὸ ὅποιον τὸ μετόχιον τῆς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Πάτμου.

K. AMANTOS

¹ Βλ. G. Schlumberger, La bataille de Stilo en l'an 982. Récits de Byzance et des Croisades, σ. 31.

² Δοῦκας, σ. 112.